

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Gyvenimas po kalbos medžiu

2012-02-02

ŽURNALAS: METAI

TEMA: Apie kūrybą ir save

AUTORIUS: Alis Balbierius

DATA: 2012-02

Gyvenimas po kalbos medžiu

Alis Balbierius

Poetą, vertėją, fotografą Vladą Braziūną kalbina Alis Balbierius

Kai pagalvoju apie tavo kūrybą, mano sąmonėje bando vizualizuotis kalbos medžio įvaizdis, pamažu savaime peraugantis į pasaulio medį... Maža to: tu, kaip poetas, augini po tuo medžiu savitą metakalbos medį, o apie tavo metakalbą gražiausiai yra pasakęs latvių poezijos patriarchas Knutas Skujeniekas: „Vlado Braziūno poetinis pasaulis, mano nuomone, yra įdomus ir gana neįprastas įvairių tradicijų ir įvairių poetikų lydinys. Iš pirmo žvilgsnio nesuderinamų sąvokų derinimas kartu ir praplečia pasaulį, ir padaro jį mums artimesnį. Skirtingai nei kiti jo plunksnos broliai, vartojantys daugumą panašių poezijos techniką, Vladas Braziūnas tvirtai remiasi į žemę, medžių ir augalų šaknis. O labiau už viską – į kalbos šaknis. Į savo vaikystės – pasvaliečių tarmę, visai lietuvių tautai bendrą kalbą ir netgi – lingvistinius giminaičius latvius. (...) Braziūno poezija tarsi kuria savą metakalbą, lyg tiesia tiltą per tą upę, kuri pusanthro tūkstančio metų skyrė abi mūsų kalbas. Savo paradoksalia poezijos maniera jis sugeba sulieti žodžius „priedainė“ (liet. priedainis, refrenas) ir „priedaine“ (latv. pušynas, pušynė). Tai ne tik lingvistiniai ekskursai. Tai pirmiausia dvasios darbas, pasaulio troškulys. Todėl Vladu Braziūnu galima tikėti. Tai naujas Lietuvos poezijos puslapis, stiprinantis mūsų brolybės jausmą.“

Tad noriu išgirst iš tavęs šį bei tą apie tą kalbos medį. Kur jis auga tavy, tavo sąmonėj, kūne ir visame tame, kas yra Vladas Braziūnas – poetas, eseistas, vertėjas, tarmės saugotojas, anų laikų tautosakininkas ir ramuvietis, dabar jau ir žinomas fotografas, fotografuojantis daugiausia veidų kalbą, kaupiantis savo archyve vizualinį kultūros pasaulio žmonių „veidų kalbos medį“, o ir tie veidai dažniausiai susiję būtent su kalbos medžiu... Taigi kalba, nes iš dabar kuriančių poetų tu, regis, bene giliausiai skverbiesi į kalbos gylį, ypač jos archaiką, pajungi ją tik tau vienam būdingam ritmui ir galiai.

Norėčiau būt natūrali literatūrinės (ar ir kitokių menų, kiek jų gribšteliu) ekosistemos dalis, neišsišokanti, tarkim, norėčiau būti pilkasis garnys ar geriau koks mažesnis, kokia putpelė ar kurapka, ar mano mylima sidabragalvė kuosa. Jei jau medis, – koks paprastas, į kurį tik – svarbiausia – būtų galima įkelti inkilą, uoksinį. Kuris galėtų augt ir prie namų, ir prie kapų. Kad ramiai ten galėtų pasikalbėti nutūpę – vėjas ir paukštis.

Man regis, ir mes kalbūs kiekvienas; nėra čia kokio mano išskirtinumo. Iš ko žmogus nuo pat pradžios pradeda imtis, ar ne iš kalbos? Iš kalbos – per kalbą – ateina į pasaulį. Ką žmogus gali paaiškint apie tai, kas be pastangų tiesiog kyla iš jo paties? Žinoma, dar prisideda paties gyvenimo ar socialiniai dalykai. Kitokia gal mano kalba būtų, jei būčiau nuo kokio miesto bruko, o dabar kalbinės, kultūrinės mano sąmonės pradžia – Dagiliškių kaimas, na, ir Pasvalys, bet jis irgi ne per seniausiai dar buvo panašus į didelį kaimą. Miestelio pakraščiuose žmonės turėjo ganyklas; grybaut su tėvais eidavom už kelių kilometrų – į Pievas, į Pieveles, tie miškai miškeliai tėvų atminty dar buvo Pasvalio pievos, Pasvalio pievelės... Todėl, kad ten pasvaliečių ganyklos būdavusios.

Kolchozus iš esmės sudarė kaimų ar vienkiemių sodybos, kuriose dar tebebuvo gyva patriarchalinė tvarka, tradicinė agrarinė sankloda. Senelis dieną išeidavo į darbą tan kolchozan, bet grįždavo atgal į tą senąją kaimo tvarką. Nors mano ankstyvoj vaikystėj ir tie kolchozo darbai dar buvo gana archajiški, dirbami primityvia technika, daugiausia arkliais, o ir žmonėse dar buvo gyva senoji talkų dvasia. Tuo, kad senojo kaimo žmogus tiesiog nemokėjo nedirbt, – tuo tie kolchozai pradžioj ir laikėsi.

Mane supo toji senovė, visiška vienalytė tarminė aplinka, o vaiko ausis jautri tiems garsų, prasmių ir niuansų dalykams, dar – kaimo tylą, gamtą, paukščių balsai, augalų ir gyvūnų formos, vaizduotė.

Tame kaimo ir gamtos pasaulyje niekad nesijausdavau vienišas. Dar prieš mokyklą tėvai bandė parsivežt iš kaimo į Pasvalį ir leist į darželį, tai ten ir savaitės neišbuvau, kasdien pabėgdavau. Rasdavau kokią skylę tvoroj, ir – per daržus, per kiemus – jau namie. Man gera būdavo būti vienam namie ir tyloje girdėti pasaulio garsus. Jokios baimės, jokio vienišumo. Dabar suprantu, koks tai išganingas daiktas – pasitraukti nuo visa ko tarsi į šalį. Po teisybei – į save. Dabar dažniausiai, nors ir per retai, – į tų dienų reginius savyje.

Kitas svarbus poveikis, patekus į tų laikų universitetą, buvo staigus įsiterpimas į šviesų būrį žmonių, kurių galvose jau tada buvo gyvas Vilniaus universiteto kraštotyrininkų ramuvos sumanymas. Taigi atvažiavau iš Pasvalio ir po mėnesio kito jau buvau su jais: kurso draugas Edmundas Stankevičius, jau amžinatilsį, mane tiesiog nusivedė pas Trinkūnus, kaip vėliau paaiškėjo, į patį „buržuazinių nacionalistų lizdą“ (juokiasi). Jame – Jonas Bruveris, Veronika Janulevičiūtė (dabar Povilionienė), Vida Jukniūtė (dabar Girininkienė), Arvydas Šliogeris, Jonas Trinkūnas... Vėrėsi ligi tol neįvardyti pasididžiutini pasauliai: Lietuvos valstybė, baltų gentys... Iš tų dienų dar turiu išsaugojęs ranka persirašytą mašinraštį – visą Alfonso Andriuškevičiaus verstą Marijos Gimbutienės monografiją „Senasis simbolizmas lietuvių liaudies mene“.

Buvau toks provincijos berniukas, dar priedo – mažiausiai metais už bendrakursius jaunesnis – vos septyniolikmetis, nes metais anksčiau baigiau vidurinę, – ir ta miesto

aplinka tau apskritai keista, o į čia dar patenki iš ten, kur tavo senelio kaime, *gryčioj*, visu balsu būdavo plėšiamos tokios dainos kaip „strėbytelė pasiūtė / sodegėna man' kūtė...“ O jaunas žmogus į viską žiūri pasitikėdamas, nes tokia patirtis: stebėtinai tas senelių kaimas pasitikėdavo vieni kitais – kaimo ar giminės savybėje viešai dainuodavo tas visas partizanų, šiaip dainas, kurias dabar priskirtume prie antisovietinių. Vis dėlto ir tėvai, ir seneliai – iš patirties ir globėjiškos meilės – stengdavosi apie panašius dalykus prie vaikų nešnekėt, o vaikui ar paaugliui reikėdavo susivokt, kur ir kodėl tas tylėjimo brūkšnys nubrėžtas. Kai dabar blaiviau suvoki, jog čia tik pati šeštojo dešimtmečio pradžia, pašiurpsti, kaip viskas buvo dar gyva, visa tragiškoji pasipriešinimo tikrovė. Iš tų pokario laikų senelio namuose įstrigęs ir, aišku, giliai paveikęs senelio dainavimas. Kai tik koks suėjimas ar alaus išgėręs – ištisom parom. Paskui suvokiau, kokia čia tragedija. Jis buvo, kaip žmogus raštingas ir galvotas, padarytas kolchozo pirmininku, nors ir trumpam. O juk buvęs Lietuvos savanoris kūrėjas ir tuo labai didžiudavęsis. Gerai, kaip dabar suprantu, kad jo ypatingi ryšiai buvę ir su mišku. Vieną vakarą, seneliui iš kažkur vėlai grįžtant, prieina prie jo ir sako: kai tu, Jonai, taip vaikštai, – dainuok. Mano vyrai tave iš balso pažįsta, tai bus ramu, kitaip gali netyčia ir nupilt. Tai nuo tada dainuodavo. Ir dainavo iki savo amžiaus pabaigos.

Taigi universitete man pasisėkė bent jau dėl dviejų dalykų – lituanistikos ir ramuvos. Jų tikrumo aplinkoje mano sąmonėj daug kas nušvito taip, kaip reikėjo, kad nušvistų. Lyg pamerktam į tuomet labai specifinę kraštotyrinę, etnokultūrinę universiteto terpę, many atkuto ir tai, kas buvo girdėta nuo vaikystės gimtam krašte, tėvų ir senelių namuos. Senelis padainuodavo kokią dainą, ir ji nusėdavo atmintin ar sąmonėn. Universitete aš jau sužinojau, kas iš tiesų yra ta daina. Pavyzdžiui, su mumis ramuvoj buvo Veronika Janulevičiūtė; ji dainuoja dzūkiskas, aš – savo krašto dainas. Smilktelėdavo tos tikros dainos, tas tikrumas, ta gilmė... Kas savaitę rengdavom universitete dainų vakarus, o vienas prodekanas tuoj bėgdavo skusti, kad susirinkęs jaunimas ir vėl „tas sektantiškas“ dainas dainuoja... Jos iš tiesų tada sektantiškai, ko gero, atrodė, nes, jei galėjai kur oficialiai išgirsti liaudies dainą, – ji būdavo tik harmonizuota, tik „nacionalinė savo forma“, o ne kokia kita... Taigi būsiu pajutęs autentikos galią, grožį, gal nesąmoningai į juos atsirėmęs. Į tą dainos – ir kalbos – pirmapradiškumą. O vėliau, nuo pat pirmos atostogų vasaros po kartą ar daugiau, – kraštotyros ekspedicijos, dažniausiai dvi savaitės kokioje Lietuvos vietoj ar Baltarusijos lietuviškose salose, ištisus metus – į Dzūkiją: tautosakos rinkti, kalendorinių švenčių švęsti, „kurti“ Žiūrų ansamblio... Tai buvo ir sunkus darbas, ne tik patirtis, grožėjimasis: prirašytas magnetofono juostas reikėdavo sutvarkyti, pirmiausia, kaip sakydavom, – iššifruoti, kruopščiai užrašyti kiekvieną tarmės garselį. Keliolika dainų juostų – dar nieko, bet jei bent kelios pasakų... Gal ir todėl kiekviena eilėraščio fonema man po šiai dienai liko – svarbus, nepakeičiamas, tik tai vietai, tam reikalui tinkamas elementas. Iš čia ir bėda: net laikraščius skaitydamas – juos girdžiu...

Vadinasi, tu kaip kempinė gėrei tą tikrą lietuvišką gilmę, savotišką vienybės per tarmių įvairovę terpę. Ir – po daug metų – prabilai savo krašto tarme ir kūryboj. Ką tau tavo tarmė reiškia dabar, nes ji visą laiką buvo gyva tavo namuos, tavo šeimoj; tarmiškai kalbatės su taip pat nuo Pasvalio kilusia žmona Alma, su vaikais, Darium ir Saulute...

Taip, net ir šuo, kurį daug metų turėjom, gal suprasdavo tik tarmiškai... Na, ką reiškia tarmė? Reiškia ne ką kita, o natūraliausią būvį. Jei žmogus atėjai su šia kalba į pasaulį ir turi galimybę su ta kalba gyventi, tai puiku. Kalba šiuo atveju vadinu tarmę. Nes kas yra kalba? Tai tarmė, kuriai pasisėkė. Visada pirmiausia buvo tarmės, tos tikrosios kalbos.

Tu išleidai eilėraščių knygą tarmiškai, tačiau ją „išvertei“ į bendrinę kalbą. Ką manai apie savotišką madą rašyti tarmiškai, nes dabar pasirodo vis daugiau tarmėm parašytos poezijos? Ar tai ne tik „mada“, o ir savotiška giluminė tarmių savisauga, atgijęs jų instinktas gan beviltiškai bandyti išlikti globalėjančiame pasaulyje, kada nyksta ne tik tarmės, bet ir kalbos? Ar tau atrodo, kad mūsų tarmės mirs? Kita pasaulinė tendencija – knygų rašymas įvairiomis pasaulio kalbomis ir tarmėmis, kurios beveik mirusios ar yra mažos, dabar atrodo ir kaip pasipriešinimas niveliacijai...

Rašyti savo tarme, ypač iš pašaknių demokratinėj, gražaus parapinio patriotizmo kupinoje Europoj, – normalus reiškinys, anokia mada. Galėtų būti ir pas mus, jei į tokią kūrybą „literatūrinių valdžių“ nebūtų iš anksto žiūrима nepatikliai ir globėjiškai atlaidžiai – panašiai kaip mūsų partinių valdžių žiūrима į tikrą, irgi europinę, savivaldą. Na, 2013-ieji Lietuvoje skelbiami tarmių metais, tad žiūrėsime, koks bus jų turinys... Tarmė – pati artimiausia žmogaus kalba, jei tas žmogus yra iš jos terpės, jei yra suaugęs su jos pirmaprade struktūra. Žinoma, rašantis tarmiškai turi susitaikyt, kad šitokių kūrinių skaitytojų bus ne per daugiausia. Kad savo tarmės siauruku ne baisiai toli tenuvažiuosi, bent jau kitas šalis vargu ar pasieksi. Nebent ir tenai atsirastų koks tylus knislius braziūnas, kuriam irgi rūpėtų ne populiarūs ir garsūs vardai, tan populiaruman tempiantys ir jų vertėją, o tiesiog tikri gyvi kūriniai, kad ir mažų tautų ar kalbų, kad ir tarmių (tarkim, latgalių ar įvairios retoromanų). Koks nors praktiškas protas galėtų tarti: marginalas renkasi marginalus. Ir labai neprieštaraučiau: taip, mano pozicija tokia – ekologiška, priešgyniška, stojanti už gyvą smilgą ir gyvą žvirblį... Iš tarmiškai rašančių lietuvių gal geriausiai galėtų jaustis žemaičiai, turintys savo raštą, savo spaudą ir šiaip platesnę auditoriją. Mano tarme parašytų, tarkim, eilėraščių, jei jų neišversi lietuvių kalbon ir dar nepridėsi kompaktinės plokštelės, mažai kas dorai tesupras. Čia jau dialektologijos dalykai, pačios tarmės ypatybės.

Šiaip tarmiškumas yra gražu, vis dėlto nemanau, jog Lietuvoj jis gali smarkiau išsiplėtoti: mūsų tarmių niveliacija gana toli pastūmėta. Priežasčių čia daug. Pirma – žmonės jau nebesilaiko taip sėsliai, kaip anksčiau. Migracija ir šalies viduje, ir – iš jos. Kokiam nors miestely jau dažnai gyvena pusė kitatarmių. O kaimas kuo toliau, tuo labiau retėja, senoji darbo, papročių, santykių, apsiėjimo kultūra jau beveik išnykusi. Esam gerokai pakirsti. Sovietmečiu ir ne vienas kalbininkas, ir jų dresuoti mokytojai yra pasidarbavę, kad tarmės kuo sparčiau blanktų. Buvome mokomi kalbėti tik „taisyklingai“, į tarmes kartais būdavo vos ne pirštu badoma – kaip į išgyvendintą daiktą. Ačiū Dievui, bent mano mylimoje ramuvoje tarmės būdavo gerbiamos.

Gražiausiai, graudžiausiai ir tradiciškiausiai savo eseistikoj (didele dalimi ir poezijoj) agrarinės kultūros mirtį aprauda Marcelijus Martinaitis... Tu – jau kitos kartos atstovas, lyg ir darai tą patį, bet tavo kalba, poetika yra organizuota moderniau, net gal – postmoderniau, ir tas postmodernumo ir archaikos santykis daro tavo poeziją gan išskirtine tiek vyresnių poetų, tiek mūsų kartoms. Tavęs niekada nepavadinsi „europoetu“, tavo kiekviena eilutė yra lietuviškai gili gerąja prasme, tautiškumas ir

patriotiškumas – o šie dalykai tavo poezijoje akivaizdūs – tikri, kaip ir kalba, kylanti iš gilios, prie kurios jau šiek tiek prisilietėm čia kalbėdami.

Jonas Strielkūnas mano pirmosios knygos recenzijoje yra rašęs, kad mano poezija – miestelio poezija. Yra čia teisybės: miestelis – ir šakninis ryšys su savo pėda, ir – drąsių horizontų svajonės. Kad ir koks būtų laikas, teisybės ir kontekstai, žmogus, jei jaučia savo genties šaknis, jis ir auga, lapoja, jų neprarasdamas pasaulio vėjuose, – man taip atrodo. Manęs neretai kas paklausia: kaip tu, būdamas toks kaimietukas, kaip tu tame pasaulyje išlieki toks... ir ne tik lietuviškam kontekste, bet ir tarptautiniuose festivaliuose, renginiuose, knygose, spaudoje. Mano atsakymas visada labai paprastas: matyt, aš kam nors ten ir įdomus, gal įdomesnis nei lietuviams, kaip tik todėl, kad turiu šaknis, kad dėl jų esu gal savitas. Ir kad man pirmiausia irgi įdomūs tie, kuriuose jaučiu savitą jų šaknų gelmę.

Kadaise, anais laikais, dauguma tavo bičiulių manėm, kad tokia „braziūniška“ poezija, kokią tu rašai, yra beveik savaimė pasmerkta likti tik savo kalboje ir savo kalbai... Man irgi truputį keista ir buvo netikėta, kai staiga tu pradėjai „užkariauti“ Europą, o dabar esi verčiamas ir išverstas gal į kelias dešimtis kalbų, esi dažnas įvairių garsių Europos poezijos festivalių svečias... Galima sakyti, kad jau kuris laikas dalyvauji Europos poezijos procese ir kontekstuose būtent su ta savo autentika, su nacionalumu ir esi jiems įdomus. Tavo eilių knyga išleista Paryžiuje, o toks žinomas prancūzų poetas kaip Bernard'as Noėlis ta proga rašė: „Yra kalbų, kurios, buvusios nužudytos, prisikelia. Tokia yra lietuvių kalba, kurią carai buvo uždraudę, kad nutildytų maištingą tautą. Tad nelabai ką žinome apie tą buvusią kalbą, jos pasipriešinimą, jos literatūrą, nors nuo šiol ji yra „mūsų“ Europos dalis. Todėl Vlado Braziūno, šiandien ryškiai atstovaujancio lietuvių kalbos minčiai ir vaizduotei teikiamoms galimybėms, knygos pasirodymas prancūzų kalba yra, be abejo, didelis įvykis. Garsinis pavidalas, žinoma, yra prarastas: jis neišverčiamas, bet dėl ritmo kaitos, sutirštinių ir pagreitinimų, kuriuos vertėjai sugebėjo išsaugoti, muzika vis dar virpa anapus teksto. Šiurkštokas nelygių skiemenų girgždesys ir elipsės paryškina kultūrinio paveldo klodus, aiškiai išlikusius eilučių moduliacijose, niuanuose ir ritme. Bendra intonacija lyrinė, tačiau vienodai tekanti, nedeklaratyvi, kaskart išsauganti tikrumą ir tikslumą. Visa tai leidžia sukurti įtampą tarp jausmo ir minties, kai vienas nuspalvina kitą arba kartais perplėšia, palikdami atvirą žaizdą, nes šiandien būtent šitaip suvokiamas pasaulis...“

Man gražu, kad išėjai į tuos platesnius vandenis, ir kaip tu ten jauties?

Na, tos „kelios dešimtys“ kalbų, į kurias esu verstas, – gal tik kokios dvi. O šiaip jau truputėlį būsiu atsakęs. Taip, „vandenyse“ jaučiuosi gerai, kaip ir Lietuvoje. Tiesą sakant, būna, kad net geriau. Kad ir kaip keista, kartais svetur jaučiu daugiau tikro supratimo. Tai – paradoksas. Aš net nežinau, kodėl taip yra. Mentaliteto skirtumas? Tradicijos išugdytas gebėjimas geriau skirti esmę? Mes vis labiau nuklystam žurnalistinio, bulvarinio mąstymo link – beveik visose gyvenimo srityse. Ir, blogiausia, ieškom tų šou dalykų ne tik bendraudami ar kūrybą pateikdami, bet ir pačioje kūryboje, poezijoje taip pat.

Ką tu pasakytum kartais pasigirstantiems kaltinimams, kad Braziūnas kaip vertėjas pernelyg „braziūniškai“ išverčia kitus poetus? Tiesą kalbant, to „subraziūninimo“ esu ir pats pastebėjęs kai kuriuose tavo vertimuose. Išimtis gal būtų R. M. Rilke'ės

prancūzų kalba parašyta knyga „Rožės“, kur mano pastangos aptikti tą „braziūniškumą“ buvo bergždžios...

Ir kiek metų kaltintojai siūlo?.. Geriausia būtų nesakyti nieko: ne mūsų reikalas, kaip tartų Jonas Strielkūnas. Nors visokiuose kaltinimuose – bjauriai skamba: taip ir matau koki nelaimingą teisuolį – tiesos paprastai būna, čia gal pirmiausia matyčiau rudimentą to paties tavo minėto stereotipo, kad apskritai Braziūno kalba, deja, pernelyg braziūniška (o kieno ji turėtų būti?), kad Braziūnas, deja, neišverčiamas, ir panašiai. Paprastai užtenka pavartot tik koki dar nespėtą nuvalkioti žodį ar formą – ir jau: įkaltis. Natūralu, kad kiekvienas vertėjas, kaip ir kiekvienas žmogus, turi savą kalbos ir kalbinės patirties aruodą ir iš jo semia – taip jau mums duota. Žinoma, esu kaltas, kad tas mano aruodas gal kartais gilėlesnis. Kitas daiktas – jei tai kertasi su kokio nors verčiamo kūrinio stilistika, nors ji irgi pajuntama subjektyviai. Tiek vertėjo, tiek ir skaitytojo. Rilke? Bet kiekvienas žmogus, kiekvienas verčiamas poetas, kiekvienas kūrinys yra kitas pasaulis, tad su kiekvienu reikia elgtis kitaip, surast arčiausią įmanomą kalbos kodą kaip tik tam autoriui, tam jo kūriniui.

Nemėgstu to kvailo žodžio „kultūrininkas“, tačiau tavo kultūrinė veikla ypač išsiplėtė, nors, tiesą sakant, visą laiką buvai aktyvus – nuo tautosakos rinkimo laikų... Man, kaip tavo bičiuliui, retsykais linkusiam į eskapizmą, kartais daros neramu dėl tavo veiklos platumo ir visapusiško bendravimo, bendradarbiavimo su pačiais įvairiausiais kultūrininkų, kūrėjų ar kultūros biurokratų sluoksniais. Kaip tu visą šitą – kartu su kūryba ir vertimais – plius fotografija – pakeli? O kai kurie tavo projektai, pavyzdžiui – „Magnus Ducatus Poesis“ – aprėpia ir geografiškai, ir istoriškai plačiai?

Suspėt dar suspėju, bet tik – iš bėdos. Po teisybei, visa ko jau per daug: dėl vienos veiklos ar dalyko nukenčia kiti, ir atvirkščiai. Reikėtų surast kokią nors išeitį. Ta išeitis galėtų būt ir ta proga, dėl kurios mane dabar kalbini. Tokio amžiaus žmogus turi pagalvot, kiek jam beliko, ir ramiai pradėt raišioti galus... Vien kūrybinių galų užraišijimas būtų pakankamai ilgas ir nepabaigiamas užsiėmimas. O jau visokių valdybų, tarybų, komisijų, darbo grupių ir kitokių dalyvavimų per daug, nes, be visa ko, niekur nemoku dalyvaut tik formaliai, šiaip sau... Man ir pačiam to Braziūno per akis, atsibodo dirbti jo sekretore, tad laikas jam liautis taip gyvenus ir laksčius, ir tikrai laikas koncentruotis ties keliais kūrybos barais. Tikra teisybė, kaip kartais sakai, kad tokia gausa jau pavojinga ne tik kūrybai, bet ir gyvenimui. Mano bėda – kad sunku ko nors atsisakyt arba atsakyt, jei kas prašo ar kviečia. Nors reikėtų pagaliau išmukt. Tarkim, nesigailiu pasitraukęs iš žurnalistikos, juolab kad ji, bent Lietuvoje, dabar krypta ne į gerąją pusę, o svarbiau – kad ir literatūra, ir žurnalistika susijusios su tavo kalba lyg susisiekiantys indai, ir, kai vienas jų užteršiamas, nori nenori ta tarša nusėda ir kitame. Nuo žurnalistikos bent kiek atsitolint sugebėjau, teks ir nuo kitų nebūtinumų. Kur link vis labiau traukia? – į nuošalę, į tylą. Po teisybei – į save. Buvo man jau gyvenime toks metas, kai gražioji ponia Mirtelė stovėjo galvūgaly, gaiveliuodamasis gavau progą daug ką apmąstyt.

Bet dėl pernelyg didelio užimtumo tu ne kažkiek iš to pasimokei...

...(juokiasi). Bent susivokt susivokiau. Perskaičiau tada kažkieno puikią mintį: kas nėra labai svarbu, nėra svarbu iš viso. Ta mintis niekur nedingo. Prie jos tinka kad ir toks Knuto pasakymas: širdis plati – rankos trumpos. Žinau, ilgesnės nebepasidarys.

Kažkada, Vladai, ir aš tave buvau įvėlęs į visuomeninę veiklą – Sąjūdžio laikais, kai trise (dar ir su a.a. gamtininku Jonu Tauginu) inicijavom „Žaliosios plunksnos“ klubą – ekologijos ir kultūros klubą, kurį steigiant mums, kad galėtume glaustis Rašytojų sąjungos patalpose, vis dėlto buvo patarta susijungt su tuo metu nuo anų laikų veikusia ekologine komisija, kuriai vadovavo Vytautas Petkevičius... Aš su nostalgija menu tuos gyvus laikus, regis, tos nostalgijos turi ir tu. Pagaliau tu kaip menininkas ir žmogus esi savotiškas gamtos vaikas, ką liudija ir tavo poezija. Žinau tavo jaunystės svajonę – kažkada norėjai būti ornitologas, „paukštininkas“, ir tai tavy yra iki šių dienų – perki teleobjektyvą paukščiams fotografuoti, bet pavasarį per darbus ir įsipareigojimus taip ir nerandi laiko tiems paukščiams...

Niekur tie dalykai, tie norai nedingo. Kai buvau paauglys ar vėliau – žalias jaunuolis, buvau labai kryptingas žmogus ir žinojau, kad studijuosiu biologiją ir būsiu ornitologas. Beje, tada, dar mokinukas, ir fotoaparataž paėmiau į rankas, nes žinojau, kad jo reikės mano specialybei – būtinai turėsiu paukščius fotografuoti... Paskiau pati biologija nusprūdo į šoną, fotografavimas vėliau irgi buvo mano paties nustumtas. Bet vis tiek visi gyvenimo keliai, nueiti ir nenuėiti, – siejasi, susieina, kas gi pasauly nesusieina? Kada nors gal reikėtų atsisėst ir pačiam pabandyt raštu susivokti, suimt visa į viena. Ramiai pasižiūrėt, kaip visi tie dalykai, kuriais aš užsiėmiau ir kuriais norėjau užsiimt, viens nuo kito priklauso.

Man regis, viskas, ką tu čia norėtum parašyt ar pakomentuot, jau yra tavo poezijoje – ornitologija ir gamta, kalba ir istorija, net fotografija ir biografija... Na, bet gal ne visi moka tai išskaityti...

Žinoma, gal būtų geriau, kad aš to neparašyčiau (juokiasi). Teisybę sakai, bet kad mano eilėraščius labai mažai kas teskaito. Be to, kitas žanras vis tiek ką nors kita leidžia pasakyti, gal ką aiškiau, suprantamiau pakomentuoja. Šiaip jau atsiminimus (ar kokias atsiminimais dvelkiančias esė, jaučiu, kad taip nutiktų man, konkretybių neįsimenančiam) reikėtų pradėt laiku. Ne tada, kai jau rizikuotum pradėti pro šalį. Bet išmintingai elgtis neišmokau, atsiminimų nepradėjau, užtat mėgstu pradėti ką nors kita, vis kuo nors debiutuoti.

Vladai, jei tavęs žmonės nepažinotų kaip poeto ir vertėjo, tai įvairiuose renginiuose dažnai matytų toki fotoaparatais ginkluotą, kartais net įkyrų fotografaž, šiek tiek ir „paparaci“... Fotografija tavo gyvenime dabar užima labai didelę vietą; tad kaip čia yra, ponas rašytojau?

Dabar manau, kad pačiam fotografavimui kokio nors atskiro laiko net nesu skyręs. Tiesiog gal taip ilsiuosi – keisdamas užsiėmimus. Fotografija atima daugiau laiko po fotografavimo: anksčiau ryškinimas, negatyvų tvarkymas, dabar – kadru ir dubliu gausa... Taip, tai aistra. Gal ji dabar prasimuša aiškiau, nes ją buvau kelis dešimtmečius užgniaužęs. Anais laikais rimtu debiutu buvo laikoma kokia nors publikacija „respublikinėž“ spaudoj. Tad mano fotografinis debiutas ankstesnis nei literatūrinis: 1969-aisiais, laimėjus „respublikiniž“ konkursą, mano nuotrauka buvo išspausdinta „Moksleivio“ žurnalo viršelyje. O pirmuosius eilėraščius tokioj spaudoj išspausdinu tik 1974 metais. Tad kvailokai atrodydavo kokios nors spaudos antraštėlės, kad poetas pakeitė mūžą. Dabar jau esu surengęs keliolika personalinių fotografijos parodu, nors jų specialiai neskaičiuoju.

Pokalbio pabaigoj noriu paklaust - ką dabar darai? Na, čia ne apie fotografiją klausimas...

Baigiu verst Lenos Eltang romaną „Akmeniniai klevai“. Autorė rašo rusiškai, bet ji Lietuvos pilietė, čia du dešimtmečius ir gyvenanti. Rusijoje ji populiari, gal ir kultinė, o lietuviai jos beveik nepažįsta. Tiesa, priežastis ne tik mūsų uždarumas, bet ir pačios Lenos įsitikinimas, kad jos išverst neįmanoma. Ji ir apie savo poeziją taip manė.

...bet atsirado Braziūnas, kuris išvertė jos poezijos, o dabar baigia verst ir sudėtingą visom prasmėm romaną. Matau čia kažkokią gražią likimo ironiją, likimų persipynimą - kažkada manėm, kad Braziūnas į kitas kalbas neišverčiamas arba beveik neišverčiamas...

Išverčiau šiek tiek Lenos eilėraščių ir „Poetinio Druskininkų rudens“, ir „Magnus Ducatus Poesis“ almanachams, skaitėm Vilniaus knygų mugėj, Rašytojų klube, net su Petru Vyšniausku jo džiazų klube šauniai paimprovizavom, ir jos nuomonė pakito. Dėl romano vertimo dar abejojo, bet paskiau vienoj radijo laidoj užsiminė, kad vis dėlto esantis vienas toks, kuris galėtų, bet kažin ar imtusi - žodžiu, po truputį buvau prijaukintas. Pats, aišku, manau, kad Lietuvoje esama nemažai vertėjų, kurie už mane šitą darbą būtų atlikę kur kas geriau. Dabar dar esu priverstas neleistinai skubėti, nes ir leidyklą privertė gal netikėtai gauta parama - su nenormaliai trumpo termino sąlyga. Žodžiu, esu prispeistas. Prozos apskritai nedaug tesu vertęs, o dar šitas romanas - gardžiai sluoksniuotas pyragas su razinų pavidalo akmenukais - paskutiniams vertėjo dantims ištrupint. Taigi, kaip koks jaunuolis, vis dar mėgstu nenuspėjamai debiutuoti.